

Nadine & Bert

Kerkrentmeesters staan voor een divers palet aan uitdagingen richting de toekomst. De kerk verandert, de kerkelijke betrokkenheid verandert. In een gesprek over leiderschap in kerken in transitie, verkennen Nadine van Hierden en Bert Bakker de balans tussen richting geven en ruimte scheppen.

TEKST & BEELD WILNANDA HUKOM

Nadine van Hierden (docent organisatiekunde aan de PThU): "In tijden van krimp ontstaat bij mensen vaak de neiging om te denken dat ze een sterke leider nodig hebben die hen vertelt hoe ze alles moeten aanpakken. Dit kan voortkomen uit angst. Persoonlijk zie ik leidinggeven als het geven van richting en het scheppen van ruimte. Dat is een balans, een samenspel, waarbij een bepaalde mate van ontspannenheid nodig is. Die ontspannenheid is een cruciale voorwaarde wanneer je leiding geeft aan een kerk in transitie of aan veranderingsprocessen binnen de kerk. Ik denk dat juist daarin de kerk ook anders kan zijn dan welke ander organisatie dan ook. Het is uiteindelijk niet ónze kerk, waar we leiding aan te geven hebben. We hebben daar wel een verantwoordelijkheid en taak in, maar wel in een besef van gegevenheid."

Bert Bakker (zelfstandig gemeentebegeleider): "Dat herken ik zeker. Uit onderzoek blijkt dat wanneer mensen geconfronteerd worden met schaarste of de zorg om schaarste, ze vaak tot 15 IQ-punten verliezen. Eenvoudige beslissingen worden nog steeds goed genomen, maar complexe beslissingen aanzienlijk slechter. Dit gebeurt zonder dat we ons hiervan bewust zijn. Wanneer iemand denkt dat alles van hem afhangt, neemt de angstige bezorgdheid toe, wat niet bevorderlijk is voor het nemen van weloverwogen besluiten."

Nadine: "Ja, en dat leidt vaak tot tunnelvisie. Angst en krimp kunnen ervoor zorgen dat mensen niet meer zien wat er nog mogelijk is of wat er al aanwezig is. In plaats van te zien welke nieuwe mogelijkheden zich aandienen, neigen mensen naar paniekgedrag. Dit beperkt hun zicht en creativiteit."

Bert: "Precies. Als een kerkrentmeester het gevoel heeft dat hij persoonlijk verantwoordelijk is voor het financieel welzijn van de gemeente, kan dat een verlamdend effect hebben. Zijn rol zou moeten zijn om de gemeente te helpen haar financiële situatie te begrijpen en de noodzakelijke keuzes te maken. Dat heeft voor een groot deel te maken met communicatie."

Nadine: "Dat brengt me bij een belangrijk punt over de volgorde in beleidsplannen. Vaak zien we dat kerkrentmeesters proberen de gemeente te laten zien hoe ernstig de situatie is door middel van Excel-sheets met dalende cijfers en

ledentallen. Dan heb je wel veel urgentie, maar ook angst, wat niet altijd de beste basis vormt voor beleidsvorming. Hoewel het essentieel is om een financieel degelijke onderbouwing te hebben, moet het vertrekpunt altijd zijn dat wij niet eindverantwoordelijk zijn voor de kerk, maar wel verantwoordelijkheid hebben. Het begint altijd met de vragen: wie zijn wij, waar toe zijn wij hier, en waarom zijn we hier? Bij het ontwikkelen van beleidsplannen moet je ook ruimte laten voor taal, verwondering, en bezieling. Als die ruimte er niet is, wordt het moeilijk om later die elementen erin te brengen."

Bert: "Dat is een goed punt. Wat ik vaak zie, is dat Excel-sheets worden gebruikt om een plan te onderbouwen dat al grotendeels is bedacht. En daar gaat het mis. Als kerkrentmeesters de situatie niet als een zorg presenteren maar als een plan, breek je de gemeente af. Zo'n plan is al gemaakt en daar gaat iedereen dan kanttekeningen bij maken, maar niemand kan tegen een probleem zijn. Het is beter om de situatie te presenteren als een zorg en samen met de gemeente te verkennen hoe de toekomst eruit zou kunnen zien. Creëer een gedeeld veranderdoel. Creëer gedeelde zorg (wat), help de gemeente om keuzes te maken (hoe) en heb het ook over waarom dat belangrijk is."

Nadine: "Je moet je altijd beseffen dat je een kerk bent, niet zomaar een organisatie. Daarom zou ik aan het drietal 'why, how, what' ook wel 'who' willen toevoegen. Van wie ben je? Als kerkrentmeester heb je een eigen taak, een belangrijke taak. Je hebt een dienende taak om ervoor te zorgen dat de kerk kan zijn die ze is, de gemeente, ter plaatse. Door dat te faciliteren met mensen, met middelen. Maar je hebt ook meer dan alleen maar die faciliterende taak. Je hebt met elkaar ook de roeping hoog te houden dat je hier gemeente van Christus bent. Dus je bent niet alleen maar bezig met cijfertjes, omdat je houdt van kloppende Excel-sheets en balansen, maar omdat daar daadwerkelijk iets op het spel staat, waar onze samenleving, waar wij zelf, waar de wereld naar snakt. En waar we goud in handen hebben."

Bert: "Uiteindelijk is het natuurlijk van belang om de gemeente in staat te stellen om de stappen te gaan zetten die nodig zijn. Er is een verschil tussen 'het bedenken van' en er uiteindelijk komen. Daar komt toch heel wat leiding geven bij kijken."

Meer weten?

Beluister podcast #21 uit onze serie Collectieve Wijsheid, waarin Nadine en Bert praktische handvatten en handige voorbeelden geven bij leiding geven aan een veranderende kerk: www.kerkrentmeester.nl/podcast.